

DE WETENSCHAPPELIJKE STAGE IN HET MEDISCH ONDERWIJS, een overzicht van enkele gegevens van de acht Nederlandse medische faculteiten

Th.W.M. Hoeks, sectie Onderwijsontwikkeling, Faculteit der Geneeskunde,
Rijksuniversiteit Leiden.

Van de redactie

Over de wetenschappelijkheid van de medische opleiding zijn de meningen -al langere tijd- verdeeld. Er bestaat niet alleen verschil van mening over de wetenschappelijkheid van de huidige opleiding tot arts, maar ook over de noodzaak tot veranderingen in de toekomst. In het vorige Bulletin Medisch Onderwijs heeft U in de reactie op het concept disciplineplan onder andere kunnen lezen dat ons inziens in dit disciplineplan de waarde van de wetenschappelijke stage wordt overschat.

Op 20 april 1988 organiseerde de Nederlandse Vereniging voor Medisch Onderwijs een studiedag over de wetenschappelijke stage. In dit bulletin enerzijds een overzicht van de wetenschappelijke stages aan de acht medische faculteiten, anderzijds een commentaar op deze dag, het nut van een onwetenschappelijke stage.

Inleiding

Ter voorbereiding op de "Dag over de Wetenschappelijke Stage" heeft de voorbereidingscommissie een aantal sleutelfiguren uit de acht medische faculteiten benaderd met een enquête. Deze enquête bevatte een 10-tal vragen over de wetenschappelijke stage. In dit overzichtsartikel worden de resultaten van deze enquête gepresenteerd. Om een zo volledig mogelijk beeld te schetsen, is tevens gebruik gemaakt van de abstracts van de sprekers.

Presentatie van gegevens

Bestaat er zo iets als een wetenschappelijke stage?
Elke medische faculteit kent keuze-

onderwijs en/of een wetenschappelijke stage. Groningen kent het "keuzeproject" in de 2e fase. Dit project mag worden gecombineerd met het keuzecoschap. In Leiden heet de wetenschappelijke stage "afstudeerproject". In Maastricht heet het "wetenschapsstage"; in Rotterdam, Utrecht en aan de Vrije Universiteit noemt men het "wetenschappelijke stage". De Universiteit van Amsterdam kent "vrije-keuze onderwijs". In de faculteitsgids van Nijmegen heet het "wetenschappelijk stageproject". De meeste faculteiten hebben dus de beide woorden "wetenschap(-pelijke)" en "stage" in hun benaming.

Zijn er ook doelstellingen geformuleerd voor zo'n stage?

Alle faculteiten hebben doelstellingen geformuleerd voor de wetenschappelijke stage, behalve de Universiteit van Amsterdam. Het wordt daar "Vrije-keuze onderwijs" genoemd.

De doelstellingen zijn meer of minder uitgebreid, meer of minder concreet. Samengevat zou men de volgende formulering op iedere stage van toepassing kunnen verklaren: "(zelfstandig) kennis maken met het doen van wetenschappelijk onderzoek". Rotterdam en Utrecht hebben de meest uitgebreide doelstellingen. Utrecht heeft doelstellingen geformuleerd overeenkomende met de diverse stadia in het onderzoek: "De student kritisch en wetenschappelijk leren denken, enig inzicht te geven hoe wetenschappelijk onderzoek wordt opgezet, hoe een onderzoekshypothese wordt geformuleerd, oorspronkelijke literatuur wordt gevonden, hoe de verkregen gegevens worden verwerkt en een verslag wordt geschreven".

Tabel 1. Plaats en duur van de wetenschappelijke stages.

	1e fase		2e fase	
	Jaar	Duur	Jaar	Duur
RULei	4e	12	6e	10
ERASMUS			6e	18
RUG	2e-4e	18	5e/6e	10
RUU	4e	6		
KUN			6e	12
RULi	3e	6		
UVA	3e/4e	15		
VU	4e	6		

Legenda: jaar = studiejaar,
 duur = duur in weken,
 RULei = 12 weken in het 4e jaar is de eigenlijke stage,
 10 weken in 6e jaar mag wetenschappelijke stage
 zijn,
 RUG = 10 weken in het 5e/6e jaar is eigenlijke stage. In het
 2e tot 4e jaar lopen studenten 18 weken keuze-
 onderwijs. Dit keuze-onderwijs wordt voornamelijk
 gegeven in perioden van 2 weken. Voor de student
 bestaat ook de mogelijkheid om een langer projekt te
 volgen.

Tabel 2.

	verplicht	curriculum-tijd
RULei	ja	ja
ERASMUS	ja	ja
RUG	ja	ja
RUU	ja	neen
KUN	ja	ja
RULi	ja	ja
UVA	ja	ja
VU	ja	ja

Opmerking: in Utrecht moeten de studenten in hun vrije tijd de stage
 doen. De meeste studenten lopen de stage op het einde van
 het 3e, begin 4e jaar.

Moet de student kiezen uit aangeboden projecten of mag hij zelf ook een voorstel doen?

Bij alle faculteiten kan de student kiezen uit een ruim aanbod van projecten die door vakgroepen en/of afdelingen worden ingebracht. Deze projecten worden vooraf goedgekeurd door de verantwoordelijke commissie. Bij vrijwel alle faculteiten kan de student ook zelf een voorstel indienen. Dit voorstel moet wel worden goedgekeurd door de voorzitter van de stagecommissie. Dat eigen project mag ook buiten de faculteit, universiteit en bij sommige faculteiten zelfs in het buitenland zijn.

Hoelang duurt de stage?

Gemiddeld duren de wetenschappelijke stages 10,8 weken. Rotterdam vindt minimaal 18 weken nodig voor een wetenschappelijke stage. Maastricht, Utrecht en de Vrije Universiteit doen het in 6 weken. In Maastricht en aan de VU kan men de duur uitbreiden tot respectievelijk 12 en 11 weken.

Is de wetenschappelijke stage verplicht en is tijd ingeruimd in het curriculum?

Overschrijden studenten de hun

toegemeten tijd?

In alle faculteiten komen de studenten tijd tekort om de stage af te ronden binnen de toegestane tijd. De UVA heeft hier minder last van omdat zij het vrije-keuze onderwijs heeft gepland in de zomer van 3e naar 4e jaar. De meeste studenten werken dan door aan het project zonder dat er curriculum-tijd verloren gaat. Heel slim!

Redenen waarom tijdsoverschrijding plaats vindt, zijn o.a.:

- studenten vinden een stage dikwijls een verademing na 4 jaren van intensieve en zware studie en gaan dus met plezier lang(er) door;
- men kan eindelijk eens met een eigen project bezig zijn;
- men gebruikt de volledige inschrijvingsduur van de 1e fase om aan leuk onderzoek mee te doen;
- studenten vergissen zich in de tijd die nodig is voor het schrijven van een verslag en/of artikel;
- men stelt het verslag uit omdat men een student-assistentchap krijgt aangeboden van de vakgroep.

Wie superviseert en beoordeelt de wetenschappelijke stage?

Tabel 3. Supervisie en beoordeling van stages.

supervisie			beoordeling	
	vakgroep commissie		vakgroep commissie	
RULei	x		x	
ERASMUS	x		x	
RUG	x		x	x
RUU	x	x	x	x
KUN	x	x	x	
RULi	x		x	
UVA	x		x	x
VU	x	x	x	x

Opmerking: in Utrecht maakt de voorzitter van de commissie de eindbeoordeling op na de begeleider van de vakgroep te hebben gehoord.

Zijn er in de nabije toekomst wijzigingen te verwachten betreffende de wetenschappelijke stage?

Tabel 4. Wijzigingen in de wetenschappelijke stage.

	Wijziging	Waarom	
		fusering	herstructurering
RULei	ja	*	
ERASMUS	ja	*	
RUG	ja		x
RUU	ja		x
KUN	neen		
RULi	neen		
UVA	ja	*	
VU	ja	*	

x RUG: In Groningen worden keuzelijnen (een samenhangend pakket keuzeprojecten van het 1e tot het 6e jaar) ontwikkeld, waaronder een keuzelijns wetenschappelijk onderzoek.

x RUU: Utrecht wil een medisch-biologische profilering van het curriculum. In dit kader zal ook de wetenschappelijke stage worden geherstructureerd.

* Zoals bekend moeten zowel Leiden en Rotterdam, als ook de Universiteit van Amsterdam en de Vrije Universiteit komen tot een gezamenlijk curriculum. Een aangepaste wetenschappelijke stage zal het gevolg zijn.

Bijzonderheden

Hoewel in de discussie naar aanleiding van de voordrachten op de dag van de "wetenschappelijke stage" door enkele discussianten werd getwijfeld aan de noodzaak en het nut prijzen toe te kennen aan de beste student, doen de meeste faculteiten dit wel. Ik ben van mening, -en hier verlaat ik even de "pure description"- dat iedere wetenschap excellente personen nodig heeft om deze wetenschap verder uit te bouwen en nieuwe gebieden aan te boren. Men kan

niet vroeg genoeg dergelijke mensen opsporen en stimuleren om verder te gaan. En de beste stimulans is nog altijd een pluim of prijs. Skinner zei reeds, dat docenten over het algemeen onvoldoende attent zijn om leerprestaties te honoreren. En dat zou weer remmend werken op het verdere leerproces. Je hoeft geen behaviorist te zijn om hem hierin gelijk te geven. Vandaar aan het eind van dit artikel een overzicht van die faculteiten waar talent nog wordt gehonoreerd!

Tabel 5. Overzicht van prijzen voor het beste stageverslag.

	Prijs	Oorkonde	Feestelijke uitreiking	Referaat
RULei	f 500,--	ja	ja	ja
RUU	f 500,--	ja	neen	neen
KUN	f 500,--	ja	ja	neen
VU	f 500,--	ja	ja	ja

Dus vier van de acht faculteiten reiken prijzen uit.

Bij het slot van dit overzicht wil ik de sprekers bedanken voor de mij ter hand gestelde abstracts, waarvan ik gebruik heb mogen maken. De sprekers waren: Prof.

Dr. J.A. van der Donk (Utrecht), Prof.Dr. H.G. van Eijk (Rotterdam), Dr. J. Heijlman (Vrije Universiteit), Drs. C. Rosman (Groningen), Mevr. Drs. L.A.M. van Vliet (Leiden) en Prof.Dr. C. van Weel (Nijmegen).

Bladvulling

Hoeks heeft gelijk, als hij schrijft dat excellente personen gestimuleerd moeten worden. Maar is het toekennen van prijzen voor het beste stageverslag -zoals in vier van de acht faculteiten gebeurt- een stimulus voor excellente studenten? Is een stageverslag een goede selectie voor excellentie? Is het niet zo, dat een goed stageverslag ook afhankelijk is van de stagebegeleider. Een prijs voor het beste stageverslag is dan dus ook een prijs voor goede begeleiding. Zo zal het ook wel functioneren; de docent wordt immers ook beloond -al is het indirect- als aan

"zijn student" een prijs wordt uitgereikt. Toch hou ik gemengde gevoelens over zo'n prijs. Ik maak me zorgen over het effect van een prijsuitreiking voor die excellente studenten die een slechte stagebegeleider hebben getroffen. Hoe ervaren deze excellente studenten deze onrechtvaardigheid? Ik weet het niet, maar op vier van de acht faculteiten -de vier waar geen prijs wordt uitgereikt- wordt "negatieve conditionering" in elk geval vermeden.

A.J.J.A. Scherpbier.